

ENERXIA EÓLICA: MUIÑOS OU XIGANTES?

Xoán R. Doldán García. Dpto. de Economía Aplicada da Universidade de Santiago.

No Plano Enerxético da Xunta de Galicia, as actuacións en materia de enerxias renovabeis contemplan cousas tan variopintas como as centrais minihidráulicas, os parques eólicos, centrais de biomasa, ou a incineración de residuos sólidos urbanos. Segundo o plano, a enerxía necesaria destas fontes debe ser case triplicada para seguir a significar unha parte mínima (pasará do 12% ao 15%) da demanda final de enerxía dispoñíbel. A Xunta non contempla unha verdadeira política de aforro enerxético nen a substitución de non renovabeis por renovabeis. Simplemente aumentará a exportación e a dependencia enerxética e tecnolóxica.

Como tantas outras, a transformazón do modelo enerxético leva implícito unha transformazón radical do sistema produtivo, do xeito de se comportar as persoas na súa vida de todos os días; unha transformazón da sociedade que non pretenden os redactores da política enerxética do Estado Español ou da Galiza. O papel xogado polo noso país como subministrador de enerxía mantén-se, aínda que mudando algunha das súas faces. Pasamos da exploración dos grandes ríos e xacementos de carbón, à exploración doutros recursos enerxéticos (entre eles a enerxía eólica), à importación de enerxía primaria para logo exportala baixo outra forma de enerxía (particularmente a eléctrica), ou à simples obtención de produtos mercantis fortemente intensivos no consumo de enerxía para logo seren exportados.

Neste redescubrimento da Galiza abastecedora de enerxía está o caso da enerxía eólica. As campañas de medición en detalle amosaron que o noso país era o de maior potencial eólico do Estado, pola incidencia dos ventos atlánticos que cruzan con dirección predominante suroeste-nordeste, en ambos sentidos segundo a situación meteorolóxica. Un potencial que estaría entre os 2000 a 3000 megavátios. Alguns estudos sobre enerxias renovabeis destacan un duplo problema no seu desenvolvemento: a necesidade de reforzamento das mallas eléctricas de Galiza, e a necesidade de incrementar (!) a capacidade de evacuación das liñas eléctricas de 400.000 Voltios que unen Galiza coa meseta ou con Asturias. Poderíamo-nos perguntar se os planos de mellora da rede eléctrica non terán que ver, entre outras cousas, coa necesidade de chegar a uns

lugares, os parques eólicos, caracterizados pola súa dispersión xeográfica e difícil acceso às redes principais, e dar saída así (evacuar?) ao exterior do país à electricidade obtida.

O Plano Enerxético da Xunta fala da posibilidade de chegar até os 1800 megavátios no ano 2010, aínda que xa están aprobados proxectos para parques eólicos, que de se construír, superarian os 2500 megavátios de potencia. Estas cifras son consideradas por algúns como desmesuradas, sendo posíbel que no 2010 non se superen os previstos no Plano Enerxético. Aínda así, consideremos como viábel eses 2500 megavátios de potencia, a enerxía obtida con esa potencia serían de algo menos de 5200 xigavátios-hora/ano, ou o que é o mesmo, algo menos de 450 mil toneladas equivalentes de petróleo (ktep). Pois ben, á situación à que chegaríamos despois dun esforzo tan considerábel de desenvolvemento dos parques eólicos sería que a enerxía eólica cubriría só un 6,5% do total das demandas de enerxía final.

A intención é duplicar a produción de enerxía eléctrica en Galiza, ou visto doutro xeito multiplicar por 2,5 a enerxía eléctrica exportada (obtida a partir de recursos propios, como a eólica, ou importados, como o carbón ou o gas natural). A construción de parques eólicos debe-se, pois, encadrar neste panorama. Trátase de obter máis enerxía eléctrica para consumir máis e para exportar máis. A substitución de renovabeis por non renovabeis non se vai dar e o aumento relativo das renovabeis queda en puro artificio matemático. Na verdade o que temos é que as demandas de enerxía primaria de non renovabeis van incrementar-se, como podemos observar no Cadro I.

Cadro I. Incremento da demanda de enerxía primaria previsto pola Xunta, en ktep.

Tipo de enerxía	Incremento 1995-2010
Carbón	458
Petróleo	1108
Gas Natural	1872
Hidráulica (1)	86
Renovabeis (2)	740
Total	4264
Total non renovabeis	3438
Total (1) + (2)	826

(1) Refírese à enerxía obtida a partir de grandes encoros

(2) Refírese à enerxía obtida a partir da eólica, minihidráulica, biomasa forestal e residuos sólidos urbanos

A pretendida descentralización que podería supor o uso de enerxias renovabeis pasa a se converter nun elemento máis de concentración, dentro das pautas normais do sistema económico capitalista. As empresas adicadas à comercialización do produto "enerxía" levan anos afondando nunha grande concentración empresarial, na que cada vez é maior a ligazón ao capital financeiro, e o tipo de enerxía a comercializar importa menos. As grandes (xigantes) transnacionais do petróleo están cada día máis presentes na transformazón de enerxía noutros campos. Desde os anos 70 estas compañías posúen a maior parte do negocio da enerxía xeotérmica, da enerxía solar ou a eólica, por non falar das enerxías convencionais (nuclear, carbón, petróleo...). Aquí é onde nos atopamos con outro aspecto importante: o acceso à tecnoloxía. Esta é maioritariamente extrañeira, de grandes transnacionais e financiadas, baixo a aparencia dunha preocupación polo meo, con fondos públicos. Estamos diante dun elemento que aumenta a nosa dependencia tecnolóxica.

Porque do que estamos a falar é dunha produción de enerxía eólica a partir de parques enganchados à rede

eléctrica e non a outras posibilidades de aproveitamento enerxético apartir do vento, que poderían ir desde pequenas instalacións eléctricas de aproveitamento eólico para pequenas comunidades, até o aproveitamento do vento para o bombeo de auga ou outros.

Todo isto non debe levar-nos a renunciar à possibilidade de aproveitamento eólico, como de outros recursos renovabeis, pero dentro dunha alternativa mais global que vaia no camiño de mudar a estrutura produtiva e de consumo, verdadeiro xeito de limitar a creación de prexudiciais centros de

transformazón de enerxía. Esta alternativa supón renunciar ao suposto paraíso do consumo sen límites, adaptar a nosa vida a outro xeito de entender o ben-estar. Sen estes cambios podemos incorrer no espellismo de ver inofensivos muiños onde só hai xigantes.

EN DEFENSA DO XISTRAL

OS GRUPOS ECOLOXISTAS CONTINUAN A DENÚNCIA DA
INSTALACIÓN DE PARQUES EÓLICOS NA SERRA DO XISTRAL

Desde o pasado verán, ADEGA, ERVA, SOBREIRA e a FEG, veñen realizando diferentes actuacións de denuncia dos parques eólicos que se están instalando na Serra do Xistral, e dos novos proxectos en tramitación, que destruírán boa parte do valor ecolóxico e natural.

Segundo reconece a propia Xunta no documento de lugares a incluír na Rede Natura 2000, os montes do Xistral están cobertos de formacións vexetais hidromorfos de extraordinario interese botánico, constituindo no seu conxunto unha das zonas colinomantanas de carácter atlántico hiperhúmido mellor conservada de Galiza. O espazo incluído na proposta Habitat abarca 6.779 ha situadas entre os 480 e os 1040 m de altitude, estando o 86% desta superficie ocupada por hábitats naturais que figuran no Anexo I da Directiva 92/43/CEE. Trátase de catro tipos de hábitats que presentan todos eles o máximo valor (Valor Global A), e que inclúen: a) matogueiras húmidas atlánticas meridionais de *Erica ciliaris* e *Erica tetralix*; b) turbeiras activas de cobertor; c) matogueiras secas, e d) formacións con *Nardus*.

Outros cinco tipos de hábitats de interese ocupan superficies menores.

Ainda estando proposta para incluír na Directiva Hábitat, e figurando tamén como Biotopo Corine e Reserva Bioxenética, toda esta área carece dun plano de ordenación e manexo e figura de protección algunha. Ante os primeiros proxectos de parques eólicos a ins-

talar no Xistral, a Dirección Xeral de Meio Ambiente Natural (en novembro de 1997, aínda antes de crear-se a Consellería de Meio Ambiente) calificara da seguinte forma o impacto ambiental que estes proxectos causarían nos valores da Serra: "que o impacto que as obras causarían sobre as denominadas turbeiras de cobertor é ignorado no estudo ambiental, que a acusada modificación da paisaxe que causaría a instalación dos parques é subestimada nos estudos e que as poucas iniciativas propostas non conseguirían contrarestar a distorsión paisaxística e moito menos o gran alcance espacial da mesma, polo que consideran a execución dos tres parques absolutamente incompatible coa conservación do hábitat característico da Serra do Xistral e Cadramón, como son as peculiares turbeiras de cobertor, únicas na Península Ibérica e que son hábitat de interese prioritario para a Comunidade Europea."

Estes proxectos tamén foron alegados por un elevado número de colectivos, ademais de trece expertos de diferentes áreas científicas relaciónadas cos valores da Serra. Pero

finalmente as empresas eléctricas gañarian a batalla, e obtiveron da nova Consellería de Meio Ambiente unha declaración de efectos ambientais que permite a instalación dos proxectos solicitados. De novo, o profesor Felipe Macías da Universidade de Santiago, membro desde hai anos de SOGAMA e asesor da COTOP, e hoxe tamén asesor do conselleiro Carlos del Álamo, comprometeríanse a facer desaparecer (non se sabe se por máxía) os impactos negativos destes parques no Xistral e, contra os estudos antes referidos, facé-los compatíbeis coa perservación das turbeiras. Os ecoloxistas non acreditan no rigor dun estudo que se oculta mesmo aos grupos parlamentarios.

A polémica das instalacións eólicas non se limita ao Xistral, pois tamén están amiazadas as serras do Suido, Queixa, Pena Trevinca Faro e Larouco. Os grupos ecoloxistas mostran-nse convencidos de que se pode fomentar e desenvolver a enerxía eólica sen destruír aqueles espazos de maior valor, polo que reclaman unha ordenación racional da enerxía eólica, excluindo da súa ins-

Visita reivindicativa dos grupos ecoloxistas á Serra do Xistral despois de teren comezado as obras. Nen os estudos científicos contrários a estes parques nen as diversas actuacións reivindicativas, concentracións diante da consellería, paralización das obras, miles de sinaturas en contra... conseguiron deter os intereses eléctricos no Xistral.

talación as zonas de maior valor, e a revisión dos obxectivos do plano enerxético, que preve de forma simultánea fortes incrementos no consumo de enerxías fósiles. É necesario planificar en base ao interese común e non ao interese das empresas eléctricas.